

Platanenbloei

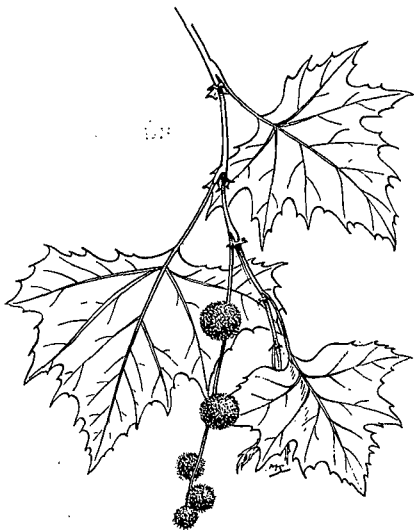
(met tekening van de heer M. J. C. Kolvoort)

Mijn vrouw is een volbloed-sprokkelaarster. Als zij ook maar ergens snoei-hout ziet, hetzij dat de Amsterdamse plantsoendienst bezig is, hetzij dat iemand in een aan een straat grenzende tuin het snoeimes hanteert, altijd weet ze zich wel te verzekeren van enig afkomend materiaal. Zo bracht ze verleden jaar een aantal plataantakken mee, afkomstig van de Ceintuurbaan, waar forse exemplaren staan.

Platanen kunnen zéér oud worden; in 1965 zagen we de twee beroemde exemplaren in de botanische tuin te Trsteno bij Dubrovnik (Joegoslavië), die 650 jaar zouden zijn. Hun kiemplanten zouden dus van ongeveer 1300 dateren, d.w.z. van het jaar, waarin Amsterdam stadsrechten kreeg. De stam van deze beide bomen heeft dan ook onderaan een omvang van 14 meter!

Die platanentakken van de Ceintuurbaan hebben we in onze voor dergelijke doeleinden bijzonder geschikte 17de-eeuwse kruik gezet, die ik lang geleden eens aantrof bij mijn vriend de lampkappenmaker, voorbestemd om als voet voor een staande lamp te gaan dienen. Tot dit nobel doel was de kruik al overdekt met een soort krimpend bruin vernis en waren de craquelé krimp-scheuren met 'goud' gaaaccentueerd. Gelukkig zag mijn antiek-oog door al dat schoons heen en kon ik de kruik voor dezelfde prijs als waarvoor mijn vriend hem had gekocht, nl. f 2,50 (!) overnemen. Ik stelde echter als voorwaarde, dat alle vernis moest worden verwijderd, wat nog een heel werk bleek.

Zo stonden de takken dus in de oude

kruik. Het duurde niet lang, of in de warme kamer begonnen de knoppen te zwellen. Geleidelijk kwamen er flinke bladeren en tot onze vreugde tenslotte ook 'bloemen' uit.

Je ziet niet zo vaak hoe de plataan eigenlijk bloeit, want als het buiten zo ver is, in mei of juni, maskeren de grote bladeren de bloei vrijwel geheel. Slechts als resultaat ervan zien we de gehele winter de vruchtbollen aan de bomen bengelen.

De nietige 'bloemen' van de plataan zijn eenslachtig, dus óf mannelijk óf vrouwelijk, maar beide, stamperbloemen en meeldraadbloemen, zitten aan dezelfde boom. De plataan is dus eenhuizig. Zowel de vrouwelijke als de mannelijke bloemen zijn verenigd tot bolletjes; tijdens de bloei hebben deze een middellijn van ongeveer 1 tot 2 cm. Bij de in Nederland doorgaans aangeplante kruising van Oosterse en Westerse plataan, i.c. *Platanus acerifolia* (Ait.) Willd., zijn er bij iedere bloeiwijze 2 wat forsere bolletjes met vrouwelijke bloemen en een iets groter aantal met mannelijke bloemen. De bolletjes zijn gerangschikt in een wat hangende 'aar'; de vrouwelijke bollen hangen bovenaan, de man-

nelijke er onder. Elk afzonderlijk bloempje in de bol heeft kleine kelken kroonblaadjes. De mannelijke bloemen leveren veel stuifmeel, want de plataan is een windbloeiër.

Uit de vrouwelijke bolletjes ontwikkelen zich na de bestuiving de bekende okkernootgrote, stekelige bollen, die - als het blad in het najaar is afgevallen - zichtbaar worden. Zij zijn samengesteld uit een groot aantal vruchtjes (botanisch: nootjes), uit smalle basis breder wordend en aan de voet voorzien van geelachtig pluus. De vruchtvorm doet wat denken aan die van het Driedelig

Tandzaad (*Bidens tripartitus* L.). De top van elk vruchtje draagt echter slechts één vrij stevige stekel; die stekels steken buiten de kogelronde vruchtbol uit.

De lange steel, waaraan de vruchtbollen bengelen, is heel sterk. Zelfs in het voorjaar is deze nog moeilijk met de handen stuk te trekken. Sterk moet die steel ook wel zijn, daar hij al slingerend de hele winter doorstaat!

Als U ooit in de gelegenheid is, plaatantakken in bloei te trekken, moet U dat zeker doen. 't Is even interessant als b.v. kastanjetakken.

Han Krug

Kamperen op Schiermonnikoog

Op bijna alle eilanden waren we nu al geweest, met name de Zuid-Hollandse, de Zeeuwse en de Waddeneilanden. Nu was de beurt aan Schiermonnikoog. Rottemeroog als laatste eiland wacht nog op ons bezoek. Schiermonnikoog het lange en smalle eiland met zijn uitgestrekt duingebied, zijn kwelders en vogelkolonie trok ons onweerstaanbaar. Van uit den Haag is dit eiland niet zo gemakkelijk te bereiken. Dat houdt namelijk verband met het tij in de Waddenzee. Wij moesten al heel vroeg aan het station zijn, zo omstreeks vijf uur, wilden we de eerste trein naar Leeuwarden halen. Vandaar moesten we in een bus naar Dokkum en vervolgens over Anjum naar Oost-Mahorn, waar de boot voor Schiermonnikoog klaar lag. Vanuit zee zagen we al spoedig de witte vuurtoren boven de duinen uitsteken. Nu wordt deze toren als watertoren gebruikt.

Peinzend over de naam Schiermonnikoog zijn we eens op zoek gegaan hoe dit eiland aan zijn naam is gekomen en we vonden het volgende: in 1465 vestigden zich er de Claecampstermonnikken, die eigenaren waren van het eiland. Deze monnikken, werden ook grijze of schiere monnikken genoemd. Op de witte watertoren staat een monnik met opgeheven rechterhand, met in de linkerhand een snoer met kruis. Het geheel doet als windwijzer dienst, een herinnering aan die oude tijden. Na vele wederwaardigheden werd het eiland geveild en in 1859 verkocht voor f 98.000. In 1892 heeft Mr. Blank Schiermonnikoog verkocht aan Graaf Hartwig Arthur Berthold von Bernstorff-Wehningen. Deze werd in 1903 opgevolgd door zijn zoon, wonende te Junkerwehningen, bij Dömitz aan de Elbe. Deze eigenaren hebben veel aan het eiland gedokterd en hebben er in 1912 den-nenbossen aangelegd, afgewisseld met elzen in de lagere gedeelten en berken. Ook hebben ze er konijnen, hazen en fazanten ingevoerd ten behoeve van de jacht. Er is altijd nog al veel geharrewar om het eiland geweest, doch dat is allemaal geschiedenis. Wie het haarfijn wil weten moet het boekje Schiermonnikoog, het eiland der grijze monnikken, uitgegeven door de drukkerij 'Rapiditas' te Delfzijl, maar eens te pakken zien te krijgen.

Na de laatste wereldoorlog kwam het eiland weer in handen van de Staat der